

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 141/2023-68

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou PBLegal Advokátska kancelária s. r. o., Poľana 761/1, Humenné, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Barňák, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 16 Co 61/2018-746 zo 17. októbra 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 77/2020-828 z 23. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 16 Co 61/2018-746 zo 17. októbra 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 77/2020-828 z 23. marca 2022 **boli porušené** základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 77/2020-828 z 23. marca 2022 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **758,53 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. júla 2022 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“)

rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 16 Co 61/2018-746 zo 17. októbra 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 77/2020-828 z 23. marca 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhol napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 141/2023-21 z 2. marca 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu prijal na ďalšie konanie; ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo zvyšnej časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že Okresný úrad v Snine, odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva (ďalej len „okresný úrad“) v konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa § 7 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 180/1995 Z. z.“) rozhodnutím č. OPPaLH-99/50930-Ši z 13. októbra 1999 „schválil register obnovej evidencie pozemkov v katastrálnom území [redacted], obec [redacted], okres Snina, kraj Prešovský...“ a predložil ho príslušnej správe katastra na zápis do katastra nehnuteľností. Slovenská republika sa stala podielovou spoluvlastníčkou vo veľkosti podielu 1/2 nehnuteľností – pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [redacted], zapísaných na [redacted] ako parcely registra [redacted] evidované na mape určeného operátu, a ich správcom bol do 31. decembra 2022 [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] [ďalej len „[redacted]“, ktorý bol zriadený zakladacou listinou Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky č. 5150/1988-63-ORP z 30. júna 1988 a dobrovoľne vymazaný z Obchodného registra k 1. januáru 2023 z dôvodu jeho zlúčenia so štátnym podnikom [redacted], [redacted], [redacted] (ďalej len „[redacted]“)]. Druhou podielovou spoluvlastníčkou vo veľkosti podielu 1/2 nehnuteľností – pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [redacted], zapísaných na [redacted] ako parcely registra [redacted] evidované na mape určeného operátu, sa stala [redacted] (fyzická osoba židovskej národnosti, ktorá ho v roku 1931 nadobudla dedením po svojom otcovi [redacted], ktorá bola počas druhej svetovej vojny transportovaná do koncentračného tábora a bola rozhodnutím Okresného súdu Humenné z roku 1947 vyhlásená za mŕtvu k 1. júnu 1945).

4. Notársky úrad JUDr. Ivety Bžánovej v Snine formou notárskej zápisnice č. N 301/2005, NZ 37197/2002 z 11. augusta 2005 podľa § 63 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení účinnom v danom čase (ďalej len „Notársky poriadok“) osvedčil vyhlásenie [redacted] (sťažovateľa) a [redacted], že každý z nich je podielovým spoluvlastníkom vo veľkosti podielu 1/4 konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [redacted], zapísaných na [redacted] ako parcely registra [redacted] evidované na mape určeného operátu pod B1. Táto notárska zápisnica bola podkladom na vklad vlastníckeho práva účastníkov osvedčovania do katastra nehnuteľností v časti B: Vlastníci a iné oprávnené osoby z práva k nehnuteľnosti pod poradovými číslami 3 a 4. Účastníci osvedčovania vyhlásili, že splnili podmienky vydržania

podľa osobitného predpisu – § 134 Občianskeho zákonníka, najmä okolnosti odôvodňujúce začatie oprávnenej držby, trvanie a nepretržitosť držby.

5. Slovenská republika – [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), presvedčená o tom, že jej (ako nástupníckému štátu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, predtým Československej socialistickej republiky a Československej republiky) patria uvedené pozemky v celosti (1/1), v celkovej výmere [REDAKOVANÉ], a nielen 1/2 podiel po [REDAKOVANÉ], fyzickej osobe „židovského pôvodu“, ktorá ho v roku 1936 nadobudla kúpou od [REDAKOVANÉ] a ktorá bola počas druhej svetovej vojny taktiež transportovaná do koncentračného tábora, pričom jej podiel (1/2) prešiel do vlastníctva Československej republiky na základe (konfiškačného) rozhodnutia Okresného národného výboru [REDAKOVANÉ], finančného odboru č. 4537/57 z 29. októbra 1957, keďže bola považovaná za osobu maďarskej národnosti, sa žalobou doručenou Okresnému súdu Humenné 8. júla 2008, ktorú neskôr viackrát doplnila, domáhala určenia, že [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej spolu aj „žalovaní“) nie sú podielovými spoluvlastníkmi konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ], ako aj určenia, že do vlastníctva Slovenskej republiky patria konkrétne špecifikované pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísané na [REDAKOVANÉ] pod poradovým číslom vlastníka č. 3 v 1/4 a poradovým číslom vlastníka č. 4 v 1/4. Žalobkyňa s poukazom na to, že vydržanie ako originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva sa neodvodzuje od vlastníckeho práva predchádzajúceho vlastníka, ale vzniká nezávisle, na jednej strane namietala, že v prípade žalovaných neboli splnené zákonné predpoklady vydržania, a to spôsobilý subjekt vydržania, spôsobilý predmet vydržania, oprávnenosť a nepretržitosť trvania držby a uplynutie vydržacej doby. Na druhej strane tvrdila, že podiely na pôdohospodárskom majetku [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] nadobudla zo zákona, resp. vydržaním. Tieto tvrdenia preukazovala písomnými dokumentmi, ktoré neboli predložené v konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim, avšak malo z nich vyplývať, že okrem podielu [REDAKOVANÉ] aj podiel [REDAKOVANÉ] na pôdohospodárskom majetku podliehal konfiškácii podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa (ďalej len „nariadenie SNR č. 104/1945 Sb. SNR“), a to napriek tomu, že neexistovalo rozhodnutie Predsedníctva Slovenskej národnej rady, že táto fyzická osoba bola maďarskej národnosti bez ohľadu na štátnu príslušnosť alebo bola zradcom a nepriateľom slovenského a českého národa a Československej republiky akejkoľvek národnosti a štátnej príslušnosti ani konfiškačné rozhodnutie príslušného národného výboru týkajúce sa podielu tejto fyzickej osoby na pôdohospodárskom majetku. Išlo konkrétne o zápisnicu spísanú 29. mája 1948 Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekciami A a B a Miestnym národným výborom [REDAKOVANÉ], z ktorej vyplýva, že „lesné nehnuteľnosti v k. ú. [REDAKOVANÉ], ktoré patrili [REDAKOVANÉ] a spol. v celkovej výmere [REDAKOVANÉ]... preberá do držby a úžitku Československý štát (Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov) spolu s ich okrajovými enklávami“, prílohu k tejto zápisnici, ďalej žiadosť synov [REDAKOVANÉ] doručenú Povereníctvu pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcii B 13. mája 1948 „o vypustenie z konfiškácie majetku nachádzajúceho sa v k. ú. [REDAKOVANÉ], ktorý nadobudla ich matka ako dedička po [REDAKOVANÉ]“, ako aj odpoveď Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcii B č. 10465/49-IX/1

z 9. októbra 1950 synovi [REDAKOVANÉ], že „*odvolanie proti rozhodnutiu konfiškačnej komisie č. Kom. 1/1948-VI, ktorým bola vyrieknutá konfiškacia pôdohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ] odmieta, nakoľko tomuto odvolaniu nebol povolený odkladný účinok*“. Uvedené konfiškačné rozhodnutie slúžilo pre štát ako podklad na jeho vstup do držby predmetných nehnuteľností, ktorá trvala od 29. septembra 1948 do roku 1993, keď boli „*nedopatrením*“ správcu odovzdané do užívania pozemkovému spoločenstvu Urbárske a Pasienkové Združenie – Pozemkové spoločenstvo [REDAKOVANÉ] (ďalej len „*pozemkové spoločenstvo*“).

6. Žalovaní sa v predmetnom konaní bránili tvrdeniami, že podiel vo veľkosti 1/2 pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ], nadobudla ich právna predchodkyňa kúpou od [REDAKOVANÉ] počas druhej svetovej vojny, že ku konfiškácii pôdohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ] nikdy nedošlo a právni predchodcovia žalovaných tento pôdohospodársky majetok nerušene užívali od roku 1944 až do ich vysídlenia v rokoch 1982 – 1984 v dôsledku výstavby vodnej nádrže Starina. Štát ornú pôdu a trvalé trávnaté porasty v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] nikdy neužíval, pričom lesné pozemky ich správca v roku 1993 odovzdal do užívania pozemkovému spoločenstvu. Žalovaní zdôrazňovali, že ani v konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim žalobkyňa, hoci bola jeho účastníčkou, nepreukázala, že je výlučnou vlastníčkou pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ].

7. S názorom žalovaných sa stotožnila aj Okresná prokuratúra Humenné ako účastníčka predmetného konania.

8. Z dôvodu späťvzatia časti žaloby okresný súd uznesením č. k. 18 C 111/2008-132 z 19. marca 2009 zastavil konanie vo veci určenia, že žalovaní nie sú podielovými spoluvlastníkmi konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ]. Vo zvyšnej časti týkajúcej sa určenia, že do vlastníctva Slovenskej republiky patria konkrétne špecifikované pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] zapísané na [REDAKOVANÉ] pod poradovým číslom vlastníka č. 3 v 1/4 a poradovým číslom vlastníka č. 4 v 1/4, okresný súd vec vylúčil na samostatné konanie (18 C 103/2009).

9. Súbežne s konaním vedeným okresným súdom pod sp. zn. 18 C 103/2009 prebiehalo na okresnom súde konanie, v ktorom sa [REDAKOVANÉ], žalobou z 10. februára 2011 domáhal určenia, že žalovaní nie sú podielovými spoluvlastníkmi konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ]. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 20/2011-105 z 18. mája 2011 žalobu zamietol z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení s tým, že jeho právne postavenie by sa ani po prípadnom úspechu vo veci nezmenilo, naďalej by ostal správcom podielu vo veľkosti 1/2 pozemkov vo vlastníctve štátu, a podiel vo veľkosti 1/2 pozemkov by ostal vo vlastníctve [REDAKOVANÉ].

10. Následne okresný súd (v poradí druhým) rozsudkom č. k. 18 C 103/2009-235 z 22. septembra 2011 určil, že do vlastníctva Slovenskej republiky patria konkrétne špecifikované pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísané na [REDAKOVANÉ] pod poradovým číslom vlastníka č. 3 v 1/4 a poradovým číslom vlastníka č. 4 v 1/4. Okresný súd vykonal vo veci dokazovanie viacerými listinnými dôkazmi vrátane pozemnoknižnej vložky č. 86 (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964) a [REDAKOVANÉ] pre katastrálne

územie [REDAKOVANÉ] ako aj výsluchmi svedkov, v rámci čoho zistil, že obec [REDAKOVANÉ] bola v rokoch 1939 – 1945 pod názvom Nagypolány súčasťou Maďarského kráľovstva. V odôvodnení uvedeného rozhodnutia okresný súd uviedol, že podľa zákona č. 3840/1944 ME všetok majetok nachádzajúci sa na území Maďarského kráľovstva patriaci Židom prešiel ako národný majetok na štát, no keďže v danom prípade „k zápisu zmeny vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v pozemkovej knihe nedošlo“, príslušná konfiškačná komisia pristúpila ku konfiškácii pôdohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ], ktorú považovala za osobu maďarskej národnosti; v tom čase skonfiškovaný majetok dočasne spravoval Fond národnej obnovy. Podľa názoru okresného súdu len v dôsledku administratívnej chyby v konfiškačnom rozhodnutí „konfiškačnej komisie č. Kom. 1/1948-VI, ktorým bola vyriešená konfiškácia pôdohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ]“ (ktoré fakticky nebolo nájdené), nebola uvedená [REDAKOVANÉ], čo však nič nemení na skutočnosti, že do držby jej pôdohospodárskeho majetku, ktorý je predmetom tohto sporu, najneskôr v roku 1948 vstúpil štát, ktorý prostredníctvom správcovských organizácií tieto nehnuteľnosti užíval až do roku 1993, a teda v zmysle zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník (tzv. Stredný občiansky zákonník) k týmto nehnuteľnostiam na základe skutočnej držby nadobudol vlastnícke právo. Okresný súd uviedol, že pri kategórii aktov, ktoré sú len vecne chybné alebo nezákonné, platí prezumpcia ich správnosti, pokiaľ nie sú vymedzeným postupom opravené alebo zrušené. Do tej doby musia byť považované za bezchybné, majú právne účinky a sú pre súdy v zmysle § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku záväzné (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 123/03). V tejto súvislosti konštatoval, že uvedené konfiškačné rozhodnutie, aj keď vykazuje určité nesprávnosti, dosiaľ zrušené nebolo.

11. Okresný súd zároveň dospel k záveru, že žalovaní nie sú podielovými spoluvlastníkmi konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ]. V rámci výsluchu svedkov, ktorí na notárskom úrade potvrdili osvedčované skutočnosti v prospech žalovaných, totiž vyšlo najavo, že títo svedkovia nemali presné informácie o tom, ktoré nehnuteľnosti žalovaní vydržali, pričom jeden z nich ([REDAKOVANÉ]) vyslovene uviedol, že „podpísal niečo o čom nie je presvedčený, preto chce, aby tento úkon bol zrušený“. Zhoda bola len v tom, že právní predchodcovia žalovaných iba v rámci dobrých susedských vzťahov s rodinou [REDAKOVANÉ] užívali a obrábali časť jej pozemkov, ktoré sa nachádzali v blízkosti ich obydli, pretože rodiny židovského pôvodu sa vo všeobecnosti poľnohospodárskej činnosti nevenovali. Žalovaní teda neuniesli dôkazné bremeno na podporu svojho tvrdenia o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam.

12. Na základe odvolania žalovaných krajský súd (v poradí štvrtým) rozsudkom č. k. 16 Co 61/2018-746 zo 17. októbra 2019 rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny [§ 387 Civilného sporového poriadku účinného od 1. júla 2016 (ďalej len „CSP“)]. Krajský súd vo veci nariadil pojednávanie, na ktorom po doplnení dokazovania (§ 385 ods. 1 CSP) oboznámením pozemnoknižnej vložky č. [REDAKOVANÉ], ktorej obsah prečítal, a strany sporu mali možnosť sa k nej vyjadriť, dospel k záveru, že podstatnou skutočnosťou pre vyhodnotenie, či pôdohospodársky majetok [REDAKOVANÉ] bol alebo nebol skonfiškovaný, bolo to, že žiadosť synov [REDAKOVANÉ] doručená Poverenictvu pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcii B 13. mája 1948 „o vypustenie z konfiškácie majetku nachádzajúceho sa v k. ú. [REDAKOVANÉ] ktorý nadobudla ich matka ako dedička po [REDAKOVANÉ]“, bola listom Poverenictva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcie B č. 10465/49-IX/1 z 9. októbra 1950 odmietnutá.

V opačnom prípade by sa synovia [REDAKOVANÉ] nemali proti čomu odvolávať. To, aký pôdohospodársky majetok bol skonfiškovaný, vyplývalo zo zápisnice spísanej 29. mája 1948 Poverenictvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekciami A a B a Miestnym národným výborom [REDAKOVANÉ], pričom išlo o „*lesné nehnuteľnosti v k. ú. [REDAKOVANÉ], ktoré patrili [REDAKOVANÉ] a spol. v celkovej výmere [REDAKOVANÉ] ktoré „preberal do držby a úžitku Československý štát (Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov) spolu s ich okrajovými enklávami“*. Krajský súd sa plne stotožnil so záverom okresného súdu, že pokiaľ v konfiškačnom rozhodnutí „*konfiškačnej komisie č. Kom. 1/1948-VI, ktorým bola vyriešená konfiškácia pôdohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ]*“ (ktoré fakticky nebolo nájdené), nebola uvedená [REDAKOVANÉ], stalo sa tak len v dôsledku administratívnej chyby, resp. omylu. Právni nástupcovia [REDAKOVANÉ] si svoje majetkové práva mohli uplatniť podľa reštitučných zákonov, čo však neurobili.

13. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP, kde odvolaciemu súdu vytkol, že vo svojom rozhodnutí odkázal na skutkové zistenia okresného súdu, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní a ktoré ho viedli k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, a tak mali za následok vydanie vecne nesprávneho rozhodnutia. Podľa názoru sťažovateľa v konaní bolo preukázané, že [REDAKOVANÉ] bola židovskej národnosti, a nie že bola maďarskej národnosti alebo zradcom a nepriateľom slovenského a českého národa a Československej republiky akejkoľvek národnosti a štátnej príslušnosti, na ktorú by sa malo vzťahovať nariadenie SNR č. 104/1945 Sb. SNR. Nebola preukázaná ani existencia konfiškačného rozhodnutia príslušného národného výboru, ktoré by sa týkalo pôdohospodárskeho majetku tejto fyzickej osoby v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Hoci je evidentné, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno v otázke titulu nadobudnutia vlastníckeho práva konfiškáciou spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 1/2 k sporným pozemkom ani v otázke právneho titulu vstupu do oprávnenej držby spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 1/2 k sporným pozemkom, krajský súd v rozpore s právnou úpravou majetkových práv ich nositeľov z pohľadu právnych dejín rozsudok okresného súdu potvrdil. Samotné užívanie (obhospodarovanie) časti sporných pozemkov v čase totalitného režimu však neznamená dobromyseľnosť a oprávnenosť držby, ktorá by mohla mať za následok nadobudnutie vlastníctva vydržaním. Podľa názoru sťažovateľa pri minimálnej miere racionality nie je možná taká interpretácia práva, že fyzické prevzatie pôdohospodárskeho majetku štátom bez vydania konfiškačného rozhodnutia ma majetok konkrétnej fyzickej osoby v dôsledku administratívnej chyby, resp. omylu je titulom nadobudnutia vlastníckeho práva štátom. Od vyriešenia tejto právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, čo zakladá dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

14. Najvyšší súd (v poradí tretím) uznesením dovolanie odmietol ako neprípustné [§ 447 písm. c) CSP]. Podľa názoru najvyššieho súdu obsah súdneho spisu nedával podklad na záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Okresný súd aj krajský súd v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán sporu, ako aj dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich posúdili, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili a zároveň citovali ustanovenia právnych predpisov, ktoré na vec aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Sťažovateľom zadefinovaná práva otázka, ktorá by mala zakladať prípustnosť dovolania

§ 421 ods. 1 písm. b) CSP či fyzické prevzatie pôdohospodárskeho majetku štátom bez vydania konfiškačného rozhodnutia na majetok konkrétnej fyzickej osoby v dôsledku administratívnej chyby, resp. omylu je titulom nadobudnutia vlastníckeho práva štátom, sa v okolnostiach tohto dovolacieho konania netýkala takého záveru odvolacieho súdu, na ktorom výlučne spočívalo dovolaním napadnuté rozhodnutie, ale má len akademickú povahu, ktorej zodpovedanie by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

15. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o ústavnom súde“)] podrobne opisuje priebeh konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam pred všeobecnými súdmi a opakovane namieta, že dokazovanie vykonané okresným súdom a krajským súdom nesporne preukázalo, že Slovenská republika nemohla vydržaním nadobudnúť vlastnícke právo, resp. spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 sporných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ vyjadruje presvedčenie, že všeobecné súdy sa účinne nezaoberali jeho argumentmi týkajúcimi sa hodnotenia dôkazov a výkladu právnych noriem upravujúcich majetkové práva ich nositeľov z pohľadu právnych dejín, hoci mali zásadný význam pre rozhodnutie vo veci samej. Napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje za nedostatočne a nepresvedčivo odôvodnené. Podľa jeho názoru na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal krajský súd dospieť k opačným právnym záverom, čo najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania sťažovateľa prehliadol.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

16. Krajský súd v liste č. k. Spr 143/23 z 5. apríla 2023 uviedol, že postup odvolacieho súdu v napadnutom konaní, ako aj obsah ním vydaného rozhodnutia je zákonný, preskúmateľný a nearbitrárny, pričom sťažovateľom vyjadrený prejav nespokojnosti a napadnutým rozsudkom krajského súdu je potrebné hodnotiť aj tak, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. K vyjadreniu krajského súdu bolo pripojené stanovisko predsedníčky senátu 16 Co krajského súdu JUDr. A. K., ktorá v podstate zopakovala len to, že podstatnou skutočnosťou pre vyhodnotenie, či pôdohospodársky majetok [REDAKOVANÉ] bol alebo nebol skonfiškovaný, bolo to, že odvolanie synov [REDAKOVANÉ] proti rozhodnutiu konfiškačnej komisie č. Kom. 1/1948-VI z 13. februára 1948 (týkajúce sa majetku [REDAKOVANÉ] a spol.) bolo listom Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcie B č. 10465/49-IX/1 z 9. októbra 1950 odmietnuté. Ak by predmetom konfiškácie nebol aj majetok [REDAKOVANÉ], jej synovia by sa nemali proti čomu odvolávať. Preto sa odvolací súd stotožnil so záverom okresného súdu, že pokiaľ v uvedenom konfiškačnom rozhodnutí nebola uvedená [REDAKOVANÉ], stalo sa tak len v dôsledku

administratívnej chyby, resp. omylu, pričom zo zistených skutkových okolností a vykonaného dokazovania vyplýva, že sporné nehnuteľnosti boli fyzicky prevzaté štátom na základe konfiškačného rozhodnutia podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. SNR. Ak žalobcovia mali vedomosť o tom, že došlo k prevzatiu veci žalobkyňou bez právneho dôvodu – titulu, mali svoje právo uplatniť podľa (bližšie neoznačených) reštitučných predpisov.

III.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

17. Najvyšší súd v liste č. k. KP 3/2023-132, Cpj 82/2023 z 22. marca 2023 uviedol, že ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu. K vyjadreniu najvyššieho súdu bolo pripojené stanovisko predsedníčky senátu 4 Cdo najvyššieho súdu JUDr. A. S., ktorá stručne uviedla, že dovolací senát sa v napadnutom uznesení zaoberal všetkými dôvodmi prípustnosti, ktoré dovolateľ označil v dovolaní a rozhodol v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu.

III.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

18. Ústavný súd listom č. k. I. ÚS 141/2023-38 zo 14. marca 2023 upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] (bod 3) a listom č. k. I. ÚS 141/2023-39 zo 14. marca 2023 upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti Okresnú prokuratúru Humenné (bod 7) ako zúčastnenej osoby s tým, že majú právo vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti v lehote určenej ústavným súdom. Napriek riadnemu doručeniu uvedených listov tak zúčastnené osoby neurobili. Zúčastnené osoby nereagovali ani na listy ústavného súdu č. k. I. ÚS 141/2023-51 z 5. apríla 2023 a č. k. I. ÚS 141/2023-52 z 5. apríla 2023, ktorých predmetom bolo zaslanie vyjadrenia krajského súdu (bod III.1.) a k vyjadrenia najvyššieho súdu (bod III. 2.).

III.4. Replika sťažovateľa:

19. Sťažovateľ (prostredníctvom svojho právneho zástupcu) v replike k vyjadreniu krajského súdu (bod III.1.) a k vyjadreniu najvyššieho súdu (bod III. 2.) z 26. apríla 2023 uviedol, že tieto potvrdzujú dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti. Zastáva názor, že nepravdivé skutkové tvrdenia viedli okresný súd a krajský súd k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, a tak mali za následok vydanie vecne nesprávneho rozhodnutia. Zo znenia rozhodnutia konfiškačnej komisie č. Kom. 1/1948-VI z 13. februára 1948 je zrejmé, že tam nie je zahrnutá žiadna zmienka o konfiškácii poľnohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ]. O súdom tvrdení konfiškácii majetku [REDAKOVANÉ] neexistuje žiadna zmienka ani v žiadosti synov [REDAKOVANÉ], ktorá bola adresovaná Pracovnej skupine pre pozemkovú reformu na účelom vypustenia majetku, ktorý zdedili po svojej matke a ktorý bol omylom vzatý do prerozdelenia, preto sa odpoveď Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcie B týkala [REDAKOVANÉ], a nie [REDAKOVANÉ], ktorá v tom čase už nežila. Tvrdenie okresného súdu a krajského súdu, že sporné podiely pôvodne zapísané v pozemnoknižnej vložke č. [REDAKOVANÉ] (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964) podliehali konfiškácii podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. SNR na základe uvedeného konfiškačného rozhodnutia je v rozpore s listinnými dôkazmi nachádzajúcimi sa v súdnom spise.

20. Ústavnému súdu (bez predchádzajúcej výzvy) boli 14. apríla 2023 a 17. apríla 2023 doručené podania [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorý je otcom sťažovateľa, označené

ako „Poznámky k úmyselne a účelovo prekrúcaným skutočnostiam z doložených dokladov (písomných dôkazov) v súdnom spise“, v ktorých vyslovil nesúhlas s hodnotením dôkazov vykonaným okresným súdom a krajským súdom. Uvedené podania podpísal aj sťažovateľ s tým, že sa s nimi v plnej miere stotožňuje, pričom požiadal o preskúmanie tvrdení protistrany a zjednanie nápravy v predmetnom konaní ústavným súdom.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

21. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

22. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu č. k. 16 Co 61/2018-746 zo 17. októbra 2019 (bod 12) a napadnutým uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 77/2020-828 z 23. marca 2022 (bod 14), ktoré považuje za nedostatočne a nepresvedčivo odôvodnené jednak vo vzťahu k vykonanému dokazovaniu a k právnym záverom krajského súdu týkajúcim sa vydržania sporných nehnuteľností Slovenskou republikou v kontexte pozemkových reforiem realizovaných na území prechádzajúcich štátnych útvarov, ako aj vo vzťahu k posúdeniu prípustnosti dovolania (bod 13) najvyšším súdom.

23. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkový stav a práve závery všeobecného sudu sú predmetom kontroly zo strany ústavného sudu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

24. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je ústavný súd oprávnený zaoberať sa aj vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 36/96).

25. V napadnutom konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorému predchádzalo konanie o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona č. 180/1995 Z. z. (bod 3), žalobkyňa (štát), ako aj žalovaní (účastníci osvedčovania podľa § 63 Notárskeho poriadku) tvrdili, že vydržali vlastnícke právo, resp. spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ] ako parcely registra [REDAKOVANÉ] evidované na mape určeného operátu (body 4 a 5), ktoré „pôvodne“ patrili [REDAKOVANÉ].

26. Ústavný súd ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie (bod 2) predovšetkým kvôli zisteniu, či právne posúdenie vydržania sporných nehnuteľností Slovenskou republikou v kontexte pozemkových reforiem realizovaných na území prechádzajúcich štátnych útvarov, ako aj výsledku konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona č. 180/1995 Z. z. krajským súdom zodpovedá ústavnému štandardu súdnej ochrany práv strán sporu, ako aj to, či najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom rozhodol o prípustnosti dovolania sťažovateľa proti napadnutému rozsudku krajského súdu.

V.1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu:

27. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Súčasťou obsahu tohto základného práva je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

28. Vyhodnotenie, ktorá skutočnosť tvrdená a dokazovaná v civilnom sporovom konaní je pre rozhodnutie vo veci samej významná a ktorá nie, je doménou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Ústavnému súdu nemožno odňať právomoc kasačného zásahu do tohto hodnotenia vtedy, keď je v rozpore so zákonným príkazom vyjadreným v § 191 CSP v miere spôsobilej postaviť konanie i jeho výsledok do pozície nespravodlivosti a neobjektívnosti. Uvedené zákonné ustanovenie upravuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov, ktorá napriek pomenovaniu nevytvára všeobecnému súdu priestor pre ľubovoľné (svojvoľné) hodnotenie dôkazov. Prípadná svojvôľa v procese hodnotenia dôkazov je nežiaducim prvkom v súdnom konaní, ktorý zakladá nielen rozpor postupu a naň nadväzujúceho súdneho rozhodnutia so zákonom, ale aj so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, lebo svojvôľa konajúceho súdu je hrubým narušením spravodlivostnej kvality a objektivity súdneho rozhodovania (I. ÚS 125/2020).

29. Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) stabilne judikuje, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Ani judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola

daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

30. Krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z toho, že obec [REDAKOVANÉ] bola v rokoch 1939 – 1945 pod názvom Nagypolány súčasťou Maďarského kráľovstva.

31. Ústavný súd už v uznesení o prijatí veci na ďalšie konanie (bod 2) uviedol, že k tomu došlo ešte pred začatím druhej svetovej vojny (1. septembra 1939), ktorej predchádzal maďarsko-slovenský ozbrojený konflikt označovaný aj ako „Malá vojna“. Trval od 23. marca 1939 do 4. apríla 1939 a jeho výsledkom bolo nútené podpísanie protokolu slovenskou vládou, ktorým sa legalizovala násilná anexia časti pohraničného územia Slovenskej republiky Maďarskému kráľovstvu, ktoré sa týmto spôsobom usilovalo o obnovenie nadvlády nad celým územím bývalého Horného Uhorska. Slovenská republika stratila 1 697 km² územia so 78 obcami, v ktorých žilo takmer 70-tisíc obyvateľov – v drvivej väčšine slovenskej a rusínskej národnosti (zdroj: www.upn.gov.sk/sk/23-marec-1939-madarsko-slovensky-ozbrojeny-konflikt).

32. V konaní nebolo sporné, že podľa zákona č. 3840/1944 ME všetok majetok nachádzajúci sa na území Maďarského kráľovstva patriaci Židom prešiel ako národný majetok na štát.

33. Koniec druhej svetovej vojny (8. mája 1945) priniesol obnovenie Československej republiky a jej štátnych hraníc tak, ako prebiehali k 1. januáru 1938 (predmníchovské hranice) s výnimkou Podkarpatskej Rusi a niekoľkých ďalších obcí na juhovýchode krajiny, ktoré stratila, no zároveň iné obce na juhu krajiny získala (zdroj: www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/hranice_prezentacie/Ceskoslovenske_statne_hranice_na_uzemi_Slovenska).

34. Všetky nadobudnutia nehnuteľností spadajúce pod československú pozemkovú reformu, ktoré sa uskutočnili po 1. novembri 1938 na území dočasne okupovanom maďarským štátom, ako aj všetky nadobudnutia príslušenstva týchto nehnuteľností (živý a mŕtvy inventár a zásoby) dňom nadobudnutia účinnosti nariadenia Slovenskej národnej rady č. 52/1945 Sb. n. SNR, ktorým sa zrušujú nadobudnutia nehnuteľností, spadajúcich pod československú pozemkovú reformu, ktoré sa uskutočnili na území dočasne okupovanom maďarským štátom, boli zrušené s výnimkou uvedenou v § 4 a bol obnovený právny stav k 1. novembru 1938. Vlastníci, držiteľia a iní užívatelia týchto nehnuteľností (ich zástupcovia) boli povinní ohlásiť a náležitým spôsobom preukázať (prídellová listina, kúpno predajná zmluva, dedičské svedectvo a pod.) svoje práva v každom prípade u národných výborov s tým, že kým oprávnená osoba neprevezme nehnuteľnosť do držby, doterajší vlastník (držiteľ, užívateľ) je povinný nehnuteľnosť obhospodarovať podľa zásad riadneho hospodárenia a platiť všetky verejnoprávne dane, dávky, poplatky a ich príslušenstvá, ktoré nehnuteľnosť zaťažujú. Príslušné národné výbory (komisári alebo správne komisie) po vyzvaní doterajšieho vlastníka (držiteľa, užívateľa), aby odovzdal držbu, mali uviesť oprávnenú osobu po splnení podmienok podľa § 2 ods. 1 hneď do držby a úžitku nehnuteľnosti. Do preskúmania a uznania národnej a politickej spoľahlivosti osôb uvedených v ods. 1 ich práva k nehnuteľnostiam mal vykonávať Slovenský pozemkový fond; do jeho zriadenia Povereníctvo Slovenskej národnej

radu pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu malo vymenovať pre tento cieľ dočasných správcov. Ak sa zistilo, že osoba uvedená v ods. 1 spadala pod § 1 nariadenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 4/1945 Sb. n. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa (ďalej len „nariadenie SNR č. 4/1945 Sb. n. SNR“), jej nehnuteľnosť mala prejsť do vlastníctva štátu a mala byť použitá pre ciele pozemkovej reformy. Nariadenie SNR č. 4/1945 Sb. n. SNR bolo neskôr zrušené s tým, že úkony, rozhodnutia a opatrenia učinené podľa tohto nariadenia ostávajú v platnosti, avšak ďalšie pokračovanie v prípadoch právoplatne nedokončených treba konať podľa ustanovení nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. SNR. Keďže ani podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. SNR (na ktoré sa odvolávala aj žalobkyňa v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam) sa konfiškácia pôdohospodárskeho majetku neuskutočnila dôsledne, v tretej etape pozemkovej reformy došlo k jeho viacerým zmenám.

35. „Zákon č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme (trvalej úprave vlastníctva k poľnohospodárskej a lesnej pôde) sa zameril na všetku pôdu presahujúcu výmeru 50 ha, na pôdu vo výmere aj pod 50 ha, ak na nej jej vlastníkom trvale nepracoval alebo jej vlastníkom bola právnická osoba, a nakoniec tiež na tzv. špekulačnú pôdu bez ohľadu na jej výmeru, ak ju jej vlastníkom – neroľník neobrábal. Tento zákon tak v určitom predstihu začal realizovať zásady, ktoré boli o niečo neskôr oficiálne inkorporované do Ústavy 9. mája a tvorili tak základ novej hospodárskej sústavy ľudovodemokratického Československa... Výsledkom 3. etapy pozemkovej reformy bolo usporiadanie vlastníckych vzťahov k pôde typické pre prechodné obdobie od kapitalizmu k socializmu. Ľudovodemokratické zmeny smerovali k vytvoreniu a posilneniu dominantného postavenia jednotlivých foriem socialistického spoločenského vlastníctva poľnohospodárskej a lesnej pôdy. Záverečná etapa pozemkovej reformy tak predstavovala doplnok súbežne prebiehajúcej kolektivizácie poľnohospodárstva, pričom cieľom oboch opatrení bolo znárodnenie pôdy. Formálne tolerované súkromné vlastníctvo pôdy do výmery 50 ha, umožňujúce súkromné podnikanie roľníkov v rámci malovýrobne orientovaných stredných statkov, predstavovalo relikty kapitalistickej výroby a spoločnosti, ktorý mal byť práve prostredníctvom zavŕšenia pozemkovej reformy postupujúcou kolektivizáciou a znárodnením zvyšku pôdy postupne odstránený... Možno konštatovať, že štát v období rokov 1945 – 1964 bojoval s hospodársky negatívnymi javmi rozdrobenosti a ďalšieho drobenia pôdy v záujme nastolenia foriem socialistickej veľkovýroby v poľnohospodárstve založenej na kolektívnych formách vlastníctva pôdy. Na tento účel využíval viacero právnych prostriedkov, ktorých obsahovú náplň prispôbil svojim cieľom až do momentu, kým ju opäť nezmenil pri zmene spoločensko-ekonomických pomerov.“ (SOMBATI, J. Aktuálne otázky pozemkového práva z pohľadu právnych dejín. Bratislava : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2020. s. 117 – 118 a 134).

36. Od roku 1964 sa prestali zapisovať zmeny vlastníctva do pozemkových kníh a evidencia pozemkov sa začala viesť na listoch vlastníctva, čo sprevádzal celý rad legislatívnych zmien [prijatie zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, ktorý vo svojom úvode deklaroval, že ustanovenia Občianskeho zákonníka smerujú k upevňovaniu socialistických ekonomických i ostatných spoločenských vzťahov a k prekonávaniu prežitkov vo vedomí ľudí, čím pomáhajú vytvárať predpoklady pre premenu socialistických vzťahov vo vzťahy komunistické, zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností v znení neskorších predpisov, ktorý ustanovoval, že v evidencii nehnuteľností sa bežne zapisujú zmeny vlastníckych vzťahov, vlastnícke práva

novovzniknuté, ako aj ich obmedzenia, obdobné údaje o správe národného majetku a novovzniknuté práva trvalého užívania národného majetku a osobného užívania pozemkov (§ 5), a iných]. V prípade, že k zmene vlastníckych vzťahov nedošlo, t. j. nehnuteľnosti sa nedotkla právna zmena, naďalej platil zápis vlastníckeho práva z pozemkovej knihy.

37. Rok 1989 bol rokom zmeny z totalitného režimu na demokratický.

38. Okrem toho, že zákonodarca svoj postoj k bývalému režimu vyjadril prijatím zákona č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody, ktorý ustanovoval, že v rokoch 1948 až 1989 komunistický režim porušoval ľudské práva i svoje vlastné zákony (§ 1) a že právne akty prijaté v dobe uvedenej v § 1 sa zrušujú len vtedy, ak tak ustanovujú osobitné zákony (§ 2), vedomý si toho, že stav rozdrobenosti pozemkov a evidencia ich vlastníkov sú alarmujúce, prijal na účel scelovania pozemkov zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, ktorému však musela predchádzať obnovená evidencia pozemkov, keďže ich značná časť nebola správne evidovaná na listoch vlastníctva s potrebnými geodetickými a popisnými informáciami k pozemkom. Z uvedeného dôvodu neskôr prijal zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, ktorý zaviedol register obnovej evidencie pozemkov, ktorého cieľom bolo zistiť dostupné údaje o pozemkoch a právnych vzťahoch k nim, úradne ich autorizovať a vytvoriť tak právne podmienky pre nakladanie s pozemkami, resp. pre ich lepšie obhospodarovanie (oba zákony boli viackrát novelizované). Zákonodarca zároveň prijal viacero reštitučných zákonov, ktorých cieľom bola (okrem iného) náprava majetkových krívd spôsobených štátom pri uplatňovaní pozemkových reforiem.

39. Činnosť represívnych orgánov v dobe neslobody preto treba podrobiť testu ich súladnosti s vtedajším právom bez tendencie ich prípadné nesprávnosti prehliadať či dokonca obhajovať.

40. Na účel overenia opodstatnenosti ústavnosťaznostných námietok si ústavný súd vyžiadal spis okresného súdu sp. zn. 18 C 103/2009, z obsahu ktorého zistil, že:

41. Na č. l. 153 – 160 súdneho spisu sa nachádza kópia pozemnoknižnej vložky č. ■ (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964) písanej sčasti v maďarskom jazyku a sčasti v slovenskom jazyku, kde sú údaje o majetkovej podstate (pôvodne 88 pozemkoch označených parcelnými číslami) a o jej vlastníkoch (vrátane ■ a ■ a ich právnych predchodcoch), pričom 1. decembra 1958 v nej bolo pod č. 14 (s odkazom na zápis pod č. 13) zapísané: „Na 1/2cu ■... Podľa rozhodnutia ONV finanč. odboru v Snine zo dňa 29/10.1957 č. 4537/57 vkladá sa vlastnícke právo pre Československý štát (vo správe MNV) na 1/2cu.“. Uvedené rozhodnutie miestneho orgánu štátnej moci sa v súdnom spise nenachádza.

42. Na č. l. 534 – 535 súdneho spisu sa nachádza kópia zápisnice Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcie B (pozemkovej reformy) v Bratislave v blanketovej forme (tlačivo na vyplnenie údajov), ktorú spísalo 25. mája 1948 vo ■ na základe jeho rokovania s miestnymi orgánmi štátnej moci, predmetnom ktorého bolo „prevzatie lesného majetku do držby a úžitku československého štátu (Ústredného riaditeľstva štátnych lesov)“ s tým, že „predmetný majetok bol rozhodnutím Predsedníctva Slovenskej národnej rady skonfiškovaný podľa nariadenia čís. 104/1945 Sb. n. SNR.“. Do uvedenej zápisnice bolo písacím strojom, ale aj rukou dopísané,

že išlo o prevzatie lesného majetku bývalých majiteľov „[REDAKOVANÉ] a spol.“ a že išlo o lesné nehnuteľnosti, ktoré ležia v katastrálnom území „[REDAKOVANÉ]“ v celkovej výmere „[REDAKOVANÉ]“. Uvedená zápisnica mala byť vyhotovená v štyroch exemplároch a mala mať deväť príloh, ktoré s ňou tvorili jeden celok, pričom (podľa žurnalizácie v administratívnom spise) medzi ne patril „Soznam lesných nehnuteľností“ obsahujúci 7 pozemkov označených parcelnými číslami bývalej vlastníčky „[REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]“, ktoré mali byť zapísané v pozemnoknižnej vložke č. 115 (č. 1. 537 súdneho spisu), ako aj (slabo čitateľné) rozhodnutie Konfiškačnej komisie v Snine z roku 1948, ktorým rozhodla, že „[REDAKOVANÉ], obyvateľku v Maďarsku treba považovať podľa... nar. č. 104/45 Sb... za osobu národnosti maďarskej. Následkom toho pôdohospodársky majetok v rozsahu... nar. č... patriaci vlastníckym právom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] je skonfiškovaný ku dňu 1. marca 1948, a to bez ohľadu na to, v ktorom kat. území, či v ktorej obce na celom území Slovenska sa tento majetok nachádza“, ktoré zaevidovalo Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu, sekcia B, pracovisko v Humennom, 23. júla 1948 pod č. 3540/48 s predčísлом 3166/48 (zadná strana č. 1. 537 súdneho spisu).

43. Na č. 1. 407 – 408 súdneho spisu sa nachádza kópia pozemnoknižnej vložky č.115 (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964) písanej v časti v maďarskom jazyku a v časti v slovenskom jazyku, kde sú údaje o majetkovej podstate (2 pozemkoch označených parcelnými číslami) a o jej vlastníkoch, pričom 3. januára 1959 v nej bolo pod č. 2 (s odkazom na zápis pod č. 1) zapísané: „Podľa rozhodnutia Odboru školstva a kultúry rady ONV v Snine zo dňa 4/12.1958 č. 4251/57 vkladá sa vlastnícke právo pre Československý štát (vo správe MNV) na 1/1.“

44. Na č. 1. 568 súdneho spisu sa nachádza kópia listu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], oboch bytom [REDAKOVANÉ], z 28. mája (pravdepodobne roku) 1948 v českom jazyku, ktorú adresovali miestnemu orgánu štátnej moci označenému ako „Dočasná okresní správní komise v Snině, Slovensko“, ako odpoveď na jeho výzvu č. 3880/1948 týkajúca sa povolenia predaja pozemkov po ich právnych predchodcoch, ktoré mali byť predmetom dedičského konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. D 253/1948.

45. Konanie o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] s určeným pozemkovoknižným operátom začalo v roku 1997 (č. 1. 78 súdneho spisu). Okresný úrad rozhodnutím č. OPPaLH-99/50930-Ši z 13. októbra 1999 „schválil register obnovenej evidencie pozemkov v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ] okres Snina, kraj Prešovský...“ s tým, že neznámych vlastníkov a vlastníčok, ktorých miesto trvalého pobytu alebo sídlo nebolo známe zastupoval Slovenský pozemkový fond (regionálne pracovisko Humenné), ktorému boli doručené výpisy z návrhu registra. Medzi subjektami, ktorým boli doručené výpisy z návrhu registra bol aj [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (č. 1. 83 až 85 súdneho spisu).

46. Schválený register je verejnou listinou, na základe ktorej okresný úrad zapísal údaje registra do katastra nehnuteľností tak, že na [REDAKOVANÉ], v časti B (Vlastníci a iné oprávnené osoby) vložil pod č. 1 [REDAKOVANÉ], rodenú [REDAKOVANÉ], bez jej bližšej identifikácie dátumom narodenia, rodným číslom a miestom trvalého pobytu, len s údajom týkajúcim sa správy „(SPF)“, ako podielovú spoluvlastníčku vo veľkosti podielu 1/2 nehnuteľností – pozemkov nachádzajúcich

sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], a pod č. 2 Slovenskú republiku – [REDAKOVANÉ], pri ktorej odkázal na zákon č. 80/1998 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom [(ďalej len „zákon č. 80/1998 Z. z.“), č. l. 130 až 131 súdneho spisu].

47. Z dôvodovej správy k zákonu č. 80/1998 Z. z. vyplýva, že jeho účelom bolo „zjednotiť výkon správy majetku vo vlastníctve Slovenskej republiky štátnymi podnikmi v oblasti lesného a vodného hospodárstva v nadväznosti na ich výlučné postavenie dané zákonom č. 61/1997 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov a zákonom č. 138/1973 Zb. o vodách v znení neskorších predpisov a zvýraznením ich postavenia zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečovaní záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností. V predmetnom zákone č. 192/1995 Z. z. sa štátne podniky lesného a vodného hospodárstva uvedené v § 2 ods. 1 písm. e) uvádzajú medzi strategicky dôležitými podnikmi, v ktorých majetok štátu sa nemôže previesť na iné osoby.“. Od nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona (1. apríla 1998) Slovenský pozemkový fond spravuje poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu ustanovené osobitným predpisom a podiely spoločnej nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu ustanovené osobitným predpisom; nakladá s pozemkami, ktorých vlastník nie je známy okrem pozemkov, ktoré sú lesnými pozemkami, ako aj s podielmi spoločnej nehnuteľnosti, ktorých vlastník nie je známy.

48. Zákon č. 61/1997 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov bol zrušený zákonom č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení skorších predpisov (ďalej len „zákon o lesoch“), v ktorom správu lesného majetku vo vlastníctve štátu a združenia vlastníkov lesného majetku upravuje jeho ôsmy diel (§ 50 – § 51, ktoré boli viackrát novelizované). Podľa § 50 ods. 6 zákona o lesoch správca podľa odsekov 3 a 4 vykonáva práva vlastníka k lesnému majetku vo vlastníctve štátu, najmä zabezpečuje jeho ochranu a zastupuje vlastníka v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy; obdobne správca postupuje vo veciach lesných pozemkov, ktorých vlastník nie je známy, alebo ktorých vlastník je známy, ale jeho trvalý pobyt alebo sídlo nie je známe (ďalej len „nezistený vlastník“), a to aj vtedy, ak vlastnícke právo štátu a nezistených vlastníkov je sporné. Ak sa v konaní pred orgánom verejnej správy podľa osobitných predpisov vyžaduje súhlasné stanovisko správcu a správca sa nevyjadrí v lehote určenej osobitným predpisom alebo v lehote 60 dní, ak lehota nie je určená osobitným predpisom, má sa za to, že správca vydal súhlasné stanovisko; to sa nevzťahuje na stanovisko a vyjadrenie vzťahujúce sa k územia európskej sústavy chránených území. Vede evidenciu lesného majetku vo vlastníctve štátu podľa osobitného predpisu.

49. Práva, povinnosti a vzájomné vzťahy členov pozemkových spoločenstiev a Slovenského pozemkového fondu, organizácie ochrany prírody a krajiny a správcu podľa zákona o lesoch zákonodarca upravil zákonom č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov [ktorým bol zrušený zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločenstvách v znení zákona č. 217/2004 Z. z. a zákona č. 549/2004 Z. z., keďže podľa dôvodovej správy k citovanému zákonu „nesprávne vydávanie majetku pôvodným vlastníkom a pozemkovým spoločenstvám bez prispôsobenia právnych pomerov zákona

č. 181/1995 Z. z., ktoré vznikli transformáciou bývalých spoločenstevných útvarov (najmä urbárov a komposesorátov), ale aj... nejednoznačné chápanie a uplatňovanie niektorých ustanovení tohto zákona a absencia sankcií za porušovanie povinností podľa zákona č. 181/1995 Z. z. vyvolali nevyhnutnosť nahradiť doteraz platný zákon o pozemkových spoločenstvách zákonom, ktorý by riešil následky týchto nedostatkov“].

50. V okolnostiach posudzovaného prípadu bolo potrebné vychádzať z toho, že vlastníckych práv k pozemkom pôvodne zapísaným v pozemnoknižnej vložke č. [REDAKOVANÉ] (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964) sa dotklo viacero právnych zmien, ktoré boli následne zapísané nielen do [REDAKOVANÉ], ale aj [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] pre katastrálne územie [REDAKOVANÉ] (č. l. 723 súdneho spisu a výpisy z listov vlastníctva verejne dostupné na portáli elektronických služieb katastra nehnuteľností <https://kataster.skgeodesy.sk/eskn-portal>).

51. Vydržanie patrí k všeobecným originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva a pojmovo predstavuje nadobudnutie vlastníckeho práva dlhodobou držbou oprávnenou osobou, ktorá nie je vlastníkom; podrobnosti upravujú ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka.

52. Notársky poriadok v čase vydania osvedčenia o vydržaní (11. augusta 2005) v § 63 ustanovoval, že osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo o vydržaní práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sa vydáva formou notárskej zápisnice. Notárska zápisnica musí obsahovať

a) vyhlásenie účastníka, že splnil podmienky vydržania podľa osobitného predpisu, najmä okolnosti odôvodňujúce začatie oprávnenej držby, trvanie a nepretržitosť držby. K vyhláseniu účastník dokladá

1. vyjadrenia osôb, ktorým posledný zápis v katastri nehnuteľností preukazuje vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo právo zodpovedajúce vecnému bremenu, alebo ich právnych nástupcov, ak sú tieto osoby známe, že nemajú k vzniku vlastníckeho práva alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu výhrady,

2. vyjadrenie obce, v ktorej katastrálnom území sa nehnuteľnosť nachádza, že nemá k vzniku vlastníckeho práva alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu výhrady,

3. vyjadrenie právnickej osoby, ktorá je príslušná na správu nehnuteľností podľa osobitného predpisu alebo má právo nakladať s nehnuteľnosťami podľa osobitného predpisu, že nemá k vzniku vlastníckeho práva alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu výhrady,

b) označenie dôkazov, ktoré boli notárovi predložené na potvrdenie osvedčovaných skutočností,

c) uvedenie dňa, ktorým účastník nadobudol vydržaním vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

53. Na č. l. 20 – 22 súdneho spisu sa nachádza kópia notárskej zápisnice č. N 301/2005, NZ 37197/2002 z 11. augusta 2005, ktorou notárka JUDr. Iveta Bžánová osvedčila vyhlásenie [REDAKOVANÉ] (sťažovateľa) a [REDAKOVANÉ], že každý z nich je podielovým spoluvlastníkom vo veľkosti podielu 1/4 konkrétne špecifikovaných pozemkov (trvalých trávnych porastov, ornej pôdy a lesných pozemkov) nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ] ako parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu pod B1, ktoré „pôvodne“ patrili [REDAKOVANÉ] (druhou podielovou spoluvlastníčkou vo veľkosti podielu 1/2 nehnuteľností – pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísaných na [REDAKOVANÉ] ako parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu,

je Slovenská republika a v tom čase ich spravoval [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]). Uvedená notárka zároveň osvedčila vyhlásenie [REDACTED], že je výlučným vlastníkom konkrétne špecifikovaných pozemkov (zastavaných plôch a nádvorí, ornej pôdy a trvalých trávnych porastov) nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDACTED], zapísaných na [REDACTED] ako parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu pod B1 a B2, ktoré „pôvodne“ patrili [REDACTED] a [REDACTED], ako aj vyhlásenie [REDACTED], že je podielovým spoluvlastníkom vo veľkosti podielu 1/2 konkrétne špecifikovaných pozemkov (ornej pôdy a trvalých trávnych porastov) nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDACTED], zapísaných na [REDACTED] ako parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu pod B1, ktoré „pôvodne“ patrili [REDACTED] (druhou podielovou spoluvlastníčkou vo veľkosti podielu 1/2 nehnuteľností – pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDACTED], zapísaných na [REDACTED] ako parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu je Slovenská republika a ich správcom je Slovenský pozemkový fond).

54. Uvedenej notárke bolo predložené vyjadrenie obce Stakčín z 26. júla 2005, v ktorom uviedla, že nemá výhrady k vzniku vlastníckeho práva [REDACTED] a [REDACTED] (č. l. 336 súdneho spisu).

55. Uvedená notárka disponovala listom pozemkového spoločenstva (bod 5) z 24. júla 2005, v ktorom sa „vyhlásilo“ za správcu nehnuteľností zapísaných na [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] a taktiež uviedlo, že nemá námietky a výhrady k tomu, aby [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] nadobudli vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam (č. l. 339 súdneho spisu).

56. Skutočnosť, že predmetné nehnuteľnosti „počas ďalších desaťročí prechádzali ústnym darom v rodine na ich právnych nástupcov, ktorí ich v rokoch 90-tych ústne darovali účastníkom osvedčovania“ pred uvedenou notárkou potvrdili aj svedkovia [REDACTED] a [REDACTED], ktorých čestné prehlásenia sa nachádzajú na č. l. 337 – 338 súdneho spisu.

57. Z uvedenej notárskej zápisnice nevyplýva, že by účastníci osvedčovania k svojim vyhláseniam doložili vyjadrenie právnych nástupcov [REDACTED], resp. vyjadrenie právnickej osoby, ktorá je príslušná na správu nehnuteľností (zapísaných na [REDACTED] a [REDACTED] pre katastrálne územie [REDACTED]) podľa osobitného predpisu alebo má právo nakladať s nehnuteľnosťami podľa osobitného predpisu, že nemá k vzniku vlastníckeho práva alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu výhrady.

58. Napriek nesplneniu uvedených zákonných podmienok notárka podľa § 63 ods. 1 Notárskeho poriadku vyhlásenie účastníkov osvedčovania o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam osvedčila a uvedená notárska zápisnica bola podkladom na vklad vlastníckeho práva účastníkov osvedčovania do katastra nehnuteľností v časti B: Vlastníci a iné oprávnené osoby z práva k nehnuteľnosti.

59. [REDACTED] medzičasom zomrel (č. l. 812 súdneho spisu) a jeho spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 konkrétne špecifikovaných pozemkov (ornej pôdy a trvalých trávnych porastov) nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDACTED], zapísaných na [REDACTED] ako parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu, Okresný súd Bratislava II uznesením č. k. 51 D 563/2020-43, Dnot 104/2020 z 13. apríla 2021 ako majetok nepatrnej hodnoty (1 200 eur) vydal Z. H., ktorá sa postarala o pohreb poručeného (č. l. 859 – 860 súdneho spisu).

60. Ako je uvedené v bode 11 tohto uznesenia, v rámci výsluchu svedkov, ktorí na notárskom úrade potvrdili osvedčované skutočnosti v prospech žalovaných, vyšlo najavo, že títo svedkovia nemali presné informácie o tom, ktoré nehnuteľnosti žalovaní vydržali, pričom jeden nich (██████████) vyslovene uviedol, že „*podpísal niečo o čom nie je presvedčený, preto chce, aby tento úkon bol zrušený*“. Zhoda bola len v tom, že právni predchodcovia žalovaných iba v rámci dobrých susedských vzťahov s rodinou ██████████ užívali a obrábali časť jej pozemkov, ktoré sa nachádzali v blízkosti ich obydli, pretože rodiny židovského pôvodu sa vo všeobecnosti poľnohospodárskej činnosti nevenovali.

61. Na č. 1. 416 – 417 súdneho spisu sa nachádza kópia úradného záznamu spísaného vyšetrovateľom Krajského riaditeľstva Policajného zboru, úradu justičnej a kriminálnej polície, odboru kriminálnej polície Prešov, č. p. KRP-562-18/JKP-2008 z 3. októbra 2008 v rámci preverovania podozrenia zo spáchania trestného činu podvodu podľa § 250 Trestného zákona, z ktorého vyplýva, že druhá svedkyňa (██████████), ktorá na notárskom úrade potvrdila osvedčované skutočnosti v prospech žalovaných, bola uvedená do omylu, nevedela, čo podpísala, ani si neprečítala, čo podpisuje, pretože verila ██████████, ktorého náhodne stretla u notárky ██████████, s ktorým je v príbuzenskom vzťahu a ktorý si chcel pre seba osvedčiť nejaký malý pozemok v katastrálnom území ██████████.

62. Je všeobecne známe, že v Slovenskej republike sa vydržanie postupom podľa § 63 Notárskeho poriadku natoľko zneužívalo, až sa vláda Slovenskej republiky rozhodla predložiť na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), v ktorom sa okrem zlepšenia prístupu k spravodlivosti zaviazala zmeniť (aj) spôsob deklarovania vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu tak, aby bola zabezpečená ochrana vlastníckeho práva za súčasného zachovania princípu právnej istoty. Dňa 27. januára 2021 národná rada uvedený vládny návrh zákona schválila pod č. 68/2021 Z. z. a po podpise prezidentkou Slovenskej republiky nadobudol účinnosť 1. mája 2021. Novela celkovo zrušila § 63 Notárskeho poriadku a úplne vyňala osvedčovanie vyhlásení o vydržaní z činnosti notárov. Po novom konanie o potvrdení vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo konanie o vydržaní práva zodpovedajúceho vecnému bremenu upravujú ustanovenia § 359a a nasl. CMP, pričom je plne v právomoci súdu, v ktorého obvode sa tá-ktorá nehnuteľnosť nachádza.

63. Ústavný súd už v uznesení o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti, ktorou sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu (body 1 a 2), uviedol, že považuje za presvedčivo odôvodnený záver všeobecných súdov, že žalovaní nie sú podielovými spoluvlastníkmi konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území ██████████, zapísaných na ██████████.

64. Uvedený právny záver ústavného súdu obsah súdneho spisu potvrdil, čo však nebráni tomu, aby sa krajský súd účinne (bod 24) zaoberal odvolacími námietkami sťažovateľa, ktoré sú spôsobilé nielen spochybníť, ale aj vyvrátiť vecnú správnosť rozhodnutia okresného súdu, že do vlastníctva Slovenskej republiky patria konkrétne špecifikované pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území ██████████, zapísané na ██████████ pod poradovým číslom vlastníka č. 3 v 1/4 a poradovým číslom vlastníka č. 4 v 1/4 (bod 10).

65. Ústavný súd poukazuje na to, že Notársky poriadok v čase vydania osvedčenia o vydržaní (11. augusta 2005) neupravoval možnosť jeho napadnutia opravným prostriedkom. Ochrany práv a oprávnených záujmov sa mohli ich nositelia (fyzické osoby, právnické osoby, resp. štát) domáhať prostredníctvom žaloby o určenie vlastníckeho práva, ak bol na tom naliehavý právny záujem [§ 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016]. Naliehavý právny záujem, ktorý bol podmienkou prípustnosti takejto žaloby, spočíval v tom, že navrhovaným určením žalobca mohol v konkrétnom právnom vzťahu dosiahnuť odstránenie sporu a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení bolo treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia.

66. [REDAKOVANÉ] ako spoluvlastníčkou konkrétne špecifikovaných pozemkov zapísaných v pozemkníkovej vložke č. [REDAKOVANÉ] (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964), ktorých sa po vykonaní pozemkových úprav v roku 1999 dotklo viacero právnych zmien, treba považovať za nezistenú vlastníčku.

67. Skutočnosť, že ide o pozemky nezisteného vlastníka, však neznamená, že k nim nie je reálne možné usporiadať práva.

68. Smrť fyzickej osoby je v majetkových veciach právnou skutočnosťou, s ktorou sa spája univerzálna sukcesia podľa § 460 a nasledujúcich Občianskeho zákonníka. Dedičstvo sa síce nadobúda smrťou poručiteľa, avšak princíp ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva sa prejavuje v tom, že dedičstvo musí byť súdom (predtým štátnym notárstvom) prejednané a vyporiadané. Podľa rozhodnutia súdu (štátneho notárstva) o dedičstve sa nadobúda dedičstvo s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa (R 30/1993).

69. Na č. 1. 520 súdneho spisu sa nachádza kópia listu Židovskej náboženskej komunity Humenné z 9. októbra 2012, z ktorého vyplýva, že v danom čase v Českej republike žil minimálne jeden právny nástupca [REDAKOVANÉ] (vnučka O. W.), a hoci uvedená komunita nemala vedomosť o dedičskom konaní po poručiťke [REDAKOVANÉ], odporučila, aby „*hore uvedené nehnuteľnosti boli prevedené na pozostalých rod. [REDAKOVANÉ]*“.

70. Konanie o dedičstve upravovali § 175a až § 175z Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016. Podľa v súčasnosti účinnej právnej úpravy (§ 174 ods. 1 až 3 CMP) konanie o dedičstve je začaté na návrh, ak je z neho zjavné, že navrhovateľ ako dedič žiada prejednanie dedičstva po poručiťovi. Súd uznesením začne konanie aj bez návrhu, len čo sa dozvie, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho, ibaže sa konanie už začalo na návrh. Uznesenie o začatí konania netreba doručiť. To znamená, že „podnet na začatie konania môžu oznámiť (zaslať) súdu aj iné subjekty, najmä štátny orgán, policajný orgán, zdravotnícke zariadenie, notár, orgán územnej samosprávy, prípadne osoba, ktorá sa postarala o pohreb poručiťa. Súd začne dedičské konanie na takýto podnet, ak je z neho nepochybné, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Súd začne konanie o dedičstve aj z vlastného podnetu, ak sám pri svojej činnosti hodnoverne zistí, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Písomné vyhotovenie uznesenia bude potrebné podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 aj odôvodniť. Uznesenie sa nedoručuje a nie je proti nemu prípustné odvolanie. Ustanovenie § 27 CMP o doručení uznesenia o začatí konania do vlastných rúk sa tu nepoužije. Uznesenie o začatí konania tvorí súčasť dedičského spisu. Súd spolu s uznesením o začatí konania vydá aj poverenie pre notára ako súdneho komisára

na vykonanie všetkých úkonov v konaní o dedičstve. Poverenie je rovnako ako uznesenie súčasťou spisu, avšak nie je súdnym rozhodnutím a nie je proti nemu prípustný opravný prostriedok. Súd následne bez zbytočného odkladu postúpi spis súdnemu komisárovi.“ (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. s. 633 – 636).

71. Všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytuje sa im rovnaká právna ochrana (§ 124 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou (§ 21 Občianskeho zákonníka). Zákonodarca v záujme ochrany práv fyzických osôb alebo právnických osôb, ktoré sú vo vzťahu s právami nezistených vlastníkov, ako aj v záujme ochrany vlastníckych práv samotných nezistených vlastníkov ustanovil zákonné zastupovanie týchto vlastníkov Slovenským pozemkovým fondom, resp. [REDAKOVANÉ] (body 46 až 49). Hoci štát ustanovil nezisteným vlastníkom zákonných zástupcov, skutočnosť, že zákonní zástupcovia okrem pozemkov patriacich nezisteným vlastníkom (ich spoluvlastníckeho podielu) v konkrétnom katastrálnom území spravujú aj pozemky vo vlastníctve štátu (jeho spoluvlastnícky podiel) v rovnakom katastrálnom území, môže sama osebe vyvolávať konflikt záujmov. Vzniká preto legitímna otázka, ako a či vôbec zákonní zástupcovia nezistených vlastníkov na ochranu majetku nezistených vlastníkov využívajú dostupné opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky ochrany ich práv a oprávnených záujmov v konaniach pred orgánmi verejnej správy alebo všeobecnými súdmi.

72. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje. Podľa čl. 20 ods. 2 ústavy zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 tejto ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, potravinovej bezpečnosti štátu, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce, určených právnických osôb alebo určených fyzických osôb. Zákon tiež môže ustanoviť, že určité veci môžu byť iba vo vlastníctve občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike. Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

73. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

74. Európsky súd pre ľudské práva stabilne judikuje, že princíp právneho štátu ako jeden zo základov každej demokratickej spoločnosti sa prelína všetkými článkami dohovoru (napr. rozsudky vo veciach Amuur proti Francúzsku č. 19776/92, bývalý kráľ Grécka a ostatní proti Grécku č. 25701/94 a Malama proti Grécku č. 43622/98). K tomu, aby bol zásah do vlastníctva zlučiteľný s čl. 1 dodatkového protokolu, musí byť zákonný, musí byť vo verejnom záujme a musí byť primeraný. To znamená, že musí nastoľovať spravodlivú rovnováhu medzi požiadavkami verejného záujmu spoločnosti a požiadavkami na ochranu základných práv

jednotlivca (napr. rozsudky vo veciach Beyeler proti Taliansku č. 33202/96, J. A. Pye (Oxford) Ltd a J. A. Pye (Oxford) Land Ltd proti Spojenému kráľovstvu č. 44302/02 a Žáková proti Českej republike č. 2000/09). Posúdenie primeranosti vyžaduje celkové preverenie jednotlivých záujmov s prihliadnutím ku skutočnosti, že cieľom dohovoru je chrániť práva, ktorá sú skutočné a účinné. Uvedené posúdenie zahŕňa povahu zásahu do vlastníctva, konanie sťažovateľa a konanie orgánov štátu (napr. rozsudky vo veciach Broniowski proti Poľsku č. 31443/96 a Perdigão proti Portugalsku č. 24768/06). Hoci článok 1 dodatkového protokolu neobsahuje žiadne výslovné procesné požiadavky, musí konkrétne konanie jednotlivcovi poskytnúť primeranú príležitosť predložiť svoju vec kompetentným orgánom za účelom účinného napadnutia opatrení, ktorými došlo k zásahu do jeho práv zaručených týmto ustanovením. Pri overovaní toho, či je táto podmienka splnená, musí byť prevedené komplexné posúdenie použiteľných postupov (napr. rozsudok vo veci Jokela proti Fínsku č. 28856/95).

75. Krajský súd dospel k záveru, že žalovaní neunesli dôkazné bremeno na podporu svojho tvrdenia o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom osvedčovania podľa § 63 ods. 1 Notárskeho poriadku pred notárkou JUDr. Ivetou Bžánovou formou notárskej zápisnice č. N 301/2005, NZ 37197/2002 z 11. augusta 2005, ktorá bola podkladom na vklad vlastníckeho práva účastníkov osvedčovania (vrátane sťažovateľa) do katastra nehnuteľností v časti B: Vlastníci a iné oprávnené osoby z práva k nehnuteľnosti pod poradovými číslami 3 a 4 (bod 4). Nezákonnosť uvedeného osvedčovania podľa § 63 ods. 1 Notárskeho poriadku nemala vplyv na vlastnícke právo [REDAKOVANÉ] k predmetným pozemkom evidované v príslušných evidenciách od roku 1931.

76. Na druhej strane, pokiaľ žalobkyňa v napadnutom konaní tvrdila, že pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] zapísané na [REDAKOVANÉ] jej patria v celosti (1/1), v celkovej výmere [REDAKOVANÉ] teda nielen 1/2 podiel po [REDAKOVANÉ], ale aj 1/2 podiel po [REDAKOVANÉ], bola rovnako povinná preukázať, že [REDAKOVANÉ] prišla o vlastnícke právo k predmetným pozemkom evidované v príslušných evidenciách od roku 1931 v súlade so zákonom a všeobecnými zásadami medzinárodného práva.

77. Ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku zistil, že právne závery krajského súdu, ktorý ako vecne správny potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým určil, že do vlastníctva Slovenskej republiky patria konkrétne špecifikované pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísané na [REDAKOVANÉ] pod poradovým číslom vlastníka č. 3 v 1/4 a poradovým číslom vlastníka č. 4 v 1/4, sú predčasné a nezodpovedajú obsahu súdneho spisu.

78. Pozornosti krajského súdu ušla skutočnosť, že ani v napadnutom konaní začatom na základe žaloby žalobkyne, ktorá rovnako ako účastníci osvedčenia vyhlásení o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam podľa § 63 Notárskeho poriadku tvrdila, že vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam vydržala, nebola zabezpečená ochrana vlastníckeho práva [REDAKOVANÉ], keďže nebola zastúpená zákonnými zástupcami.

79. Ústavný súd považuje za neakceptovateľné, že krajský súd dôkazy nachádzajúce sa v súdnom spise nevyhodnotil podľa ich skutočného obsahu, keď zápisnicu v blanketovej forme, ktorá neobsahovala osobné údaje [REDAKOVANÉ] ani k nej nebolo pripojených všetkých deväť príloh, s ktorými mala tvoriť jeden celok (bod 42), spolu so žiadosťou synov [REDAKOVANÉ], ktorá mala byť doručená Poverenictvu pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcii B

13. mája 1948 „o vypustenie z konfiškácie majetku nachádzajúceho sa v k. ú. [REDAKOVANÉ], ktorý nadobudla ich matka ako dedička po [REDAKOVANÉ]“, ako aj odpoveďou Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sekcie B č. 10465/49-IX/1 z 9. októbra 1950 synovi [REDAKOVANÉ], že „odvolanie proti rozhodnutiu konfiškačnej komisie č. Kom. 1/1948-VI, ktorým bola vyrieknutá konfiškácia pôdohospodárskeho majetku [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ] odmieta, nakoľko tomuto odvolaniu nebol povolený odkladný účinok“, ktorých kópie sa v súdnom spise nenachádzajú, považoval za dostatočné na prijatie záveru o konfiškácii majetku [REDAKOVANÉ] podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. SNR.

80. Neobjasnenou ostala aj skutočnosť, prečo až po uplynutí desiatich rokov (1. decembra 1958) od konfiškácie majetku [REDAKOVANÉ] (v roku 1948) bolo v pozemnoknižnej vložke č. [REDAKOVANÉ] (používanej na evidenciu nehnuteľností od roku 1881 do mája 1964) pod bodom č. 14 (s odkazom na zápis pod č. 13) zapísané: „Na 1/2cu [REDAKOVANÉ]... Podľa rozhodnutia ONV finanč. odboru v Snine zo dňa 29/10.1957 č. 4537/57 vkladá sa vlastnícke právo pre Československý štát (vo správe MNV) na 1/2cu.“

81. Riziká plynúce z pochybení štátnych orgánov musí niesť štát a tieto omyly nemožno napravnovať na úkon dotknutých jednotlivcov, najmä pokiaľ nie je v stávke žiadny iný protichodný súkromný záujem (rozsudok ESLP vo veci Lelas proti Chorvátsku č. 55555/08).

82. Uvedené skutočnosti viedli ústavný súd k záveru, že právne posúdenie vydržania sporných nehnuteľností Slovenskou republikou v kontexte pozemkových reforiem realizovaných na území prechádzajúcich štátnych útvarov, ako aj výsledku konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona č. 180/1995 Z. z. krajským súdom nezodpovedá ústavnému štandardu súdnej ochrany práv sťažovateľa, ktorého odvolacími námietkami sa krajský súd účinne nezaoberal, hoci mali zásadný význam pre rozhodnutie vo veci samej.

83. Ústavný súd zároveň dodáva, že právni nástupcovia [REDAKOVANÉ] nemali dôvod uplatňovať si svoje majetkové práva podľa krajským súdom bližšie neoznačených reštitučných zákonov, keďže vlastnícke právo [REDAKOVANÉ] bolo evidované v príslušných evidenciách od roku 1931 do roku 2005 (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci Žáková proti Českej republike, č. 2000/09).

V.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

84. Základné právo na súdnu ochranu nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, keď je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok.

85. Ústavný súd plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Opätovne pripomína, že pri výkone základného práva na súdnu ochranu neprichádza do úvahy (zo strany súdov) jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy,

následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie či dokonca popretie (I. ÚS 532/2016).

86. Najvyšší súd je pri rozhodovaní o dovolaní súdom, ktorý okrem rozhodovania o právach a povinnostiach sporových strán (v danej veci účastníkov konania, pozn.), „súdi súdy“ s dôsledkami pre účastníkov konania súčasných i budúcich. Rozhodnutím o dovolaní sa cez interpretáciu vdychuje život právnym normám s dôsledkami pre celé územie Slovenskej republiky (I. ÚS 336/2019).

87. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol ako neprípustné [§ 447 písm. c) CSP].

88. Podľa názoru najvyššieho súdu obsah súdneho spisu nedával podklad na záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Uvedený názor najvyššieho súdu ústavný súd vyvrátil v časti V.1. uvedeného nálezu, na ktorú v podrobnostiach odkazuje a zároveň pripomína, že právny poriadok práve prostredníctvom posudzovania porušenia práva na spravodlivý proces umožňuje aj dovolaciemu súdu, aby preskúmal, či hodnotenie dôkazov nie je natoľko svojvoľné, že dochádza k porušovaniu tohto práva. Strana sporu totiž nemôže byť bez možnosti nápravy vystavená tomu, že z vykonaných dôkazov budú vyvodené neprípustné a nelogické závery. Uvedené nie je pritom v rozpore s § 442 CSP, podľa ktorého je súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Preskúmanie hodnotenia vykonaných dôkazov je totiž preskúmanie procesného postupu súdu (m. m. III. ÚS 104/2022).

89. Najvyšší súd zároveň dospel k názoru, že sťažovateľom zafinovaná práva otázka, ktorá by mala zakladať prípustnosť dovolania § 421 ods. 1 písm. b) CSP z dôvodu jej doterajšieho neriešenia, t. j. či fyzické prevzatie pôdohospodárskeho majetku štátom bez vydania konfiškačného rozhodnutia na majetok konkrétnej fyzickej osoby v dôsledku administratívnej chyby, resp. omylu je titulom nadobudnutia vlastníckeho práva štátom, sa v okolnostiach tohto dovolacieho konania netýkala takého záveru odvolacieho súdu, na ktorom výlučne spočívalo dovolaním napadnuté rozhodnutie, ale má len akademickú povahu, ktorej zodpovedanie by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia. Hoci najvyšší súd sťažovateľom nastolenú právnu otázku nezodpovedal, pretože ju nepovažoval za takú, ktorá má zásadný právny význam, odmietnutím dovolania vyslal signál, že takýto postup štátu je v súlade so zákonom, a teda si nevyžaduje ingerenciu najvyššieho súdu, s čím sa ústavný súd nestotožňuje.

90. Najvyšší súd už vo svojom uznesení č. k. 3 Cdo 158/2017 z 11. októbra 2017 uviedol, že Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3 Cdo 6/2017, 6 Cdo 21/2017).

91. Dovolací súd nie je viazaný tým, ako dovolateľ vymedzí judikatúru dovolacieho súdu alebo podriadi svoj dovolací dôvod pod konkrétny § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) alebo písm. c) CSP.

92. Ak najvyšší súd nesprávne vyhodnotí analógiu v skutkovom stave a toto posúdenie má za následok odmietnutie dovolania, ide o porušenie práva na spravodlivý proces. Od najvyššieho súdu sa očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku. Len tak možno naplniť cieľ dovolania, ktorým je riešenie právnych otázok a zjednocovanie judikatúry, čo sú podstatné prvky naplňania princípu právnej istoty (m. m. I. ÚS 51/2020, ZNaU 24/2020).

93. Ústavný súd napokon dodáva, že ESLP vo veci Bosits proti Slovenskej republike rozsudkom z 19. mája 2020 k sťažnosti č. 75041/17 rozhodol o porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti s podaním mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, pričom (aj) v pozadí napadnutého súdneho konania bola skutočnosť, že správny orgán na základe ROEP v roku 2 000 opätovne zapísal do katastra nehnuteľností ako vlastníkov pozemkov právnych predchodcov uvedeného sťažovateľa, ktorým boli tieto pozemky skonfiškované na základe nariadenia vlády z roku 1945, avšak [REDAKOVANÉ], ktoré pozemky obhospodarovali takmer sedem desaťročí, podali proti uvedenému sťažovateľovi žalobu a domáhali sa určenia, že vlastníkom pozemkov je štát.

V.3. Záver:

94. Na skutkovom základe uvedenom v bodoch 66 až 68, 71, 77, 80, 82, 88, 89 a 91 tohto nálezu ústavný súd podľa § 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodol, že rozsudkom krajského súdu č. k. 16 Co 61/2018-746 zo 17. októbra 2019 a uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 77/2020-828 z 23. marca 2022 bolo porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

95. Úlohou najvyššieho správneho súdu, ktorý je v zmysle § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu, bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednáwanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

VI.

Trovy konania

96. Trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania (§ 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom

súde). Za trovy konania môžu byť považované iba také výdavky, ktoré sú preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené, ak vznikli v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

97. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádza z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak ods. 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2021 predstavovala sumu 1 163 eur a za I. polrok 2022 predstavovala sumu 1 252 eur.

98. Ústavný súd preto v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 758,53 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti vykonané v roku 2022) v sume 193,83 eur za jeden úkon a za dva režijné paušály v sume 11,63 eur za jeden paušál, ako aj za úkon právnej služby (replika k vyjadreniu krajského súdu a k vyjadreniu najvyššieho súdu vykonaná v roku 2023) v sume 208,67 eur a k nemu prislúchajúci režijný paušál v sume 12,52 eur, plus 20 % DPH, ktorú zaviazal uhradiť najvyšší súd právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu